

PIRKANMAAN ARVOKKAIDEN MAISEMA-ALUEIDEN PÄIVITYSINVENTOINNEISTA
SAATU PALAUTE

Suunnittelija Piesanen:

Pirkanmaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet inventoitiin 2012–2013 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Pirkanmaan liiton tilauksesta. Valtakunnallisesti arvokkaat maisemat inventointiin osana ympäristöministeriön valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointia ja maakunnallisesti arvokkaat maisemat osana Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 valmistelua. Inventoinnin tuloksia käsiteltiin maakuntahallituksen kokouksessa 13.5.2013. Valmistuneet inventointiraportit asetettiin 5.6.–31.7.2013 väliseksi ajaksi yleisön nähtävillä palautteen saamiseksi. Myös Pirkanmaan kunnille ja niille naapurimaakunnille, joiden rajalle selvityksessä esitetään alueita, varattiin mahdollisuus antaa kommentit tuloksista.

Selvityksistä on saatu 29.8.2013 mennessä 13 palautetta yksityishenkilöiltä, 5 palautetta yhdistyksiltä ja 12 palautetta kunnilta ja maakuntien liitoilta.

Yhteenveto palautteista on liitteessä. Saapunut palaute on nähtävillä maakuntahallituksen kokouksessa.

Liite 1: Yhteenveto Pirkanmaan arvokkaiden maisema-alueiden inventoinneista saadusta palautteesta

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää

merkitä tiedoksi arvokkaiden maisema-alueiden selvityksistä saadun palautteen.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys, p. 03 248 1230
karoliina.laakkonen-pontys@pirkanmaa.fi

Yhteenveto Pirkanmaan arvokkaiden maisema-alueiden inventoinneista saadusta palautteesta

Pirkanmaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointien nähtävilläolo 5.6.-31.7.2013 ja kuntien lausuntoaika 5.6.2013.

Kunnat ja maakuntien liitot

Akaan kaupunkisuunnittelulautakunta ilmoittaa, ettei se ota kantaa inventointeihin tässä vaiheessa.

Hämeenkyrön kunnanhallitus toteaa, ettei inventoinnista ole huomautettavaa. Hallitus korostaa, että Kyröskosken teollinen perinne tulee ottaa huomioon rakennettujen ympäristöjen merkitystä arvioitaessa. Maisema-alueista on ollut Hämeenkyrölle etua.

Keski-Suomen liitto ilmoittaa, ettei sillä ole huomautettavaa päivitysinventointiin. Kohteiden kuvaukset ja perusteet ovat selkeitä. Maakuntien rajalla sijaitsevan Länkipohjan maakunnallisesti arvokkaan alueen jatkumista Keski-Suomen puolella tullaan arvioimaan Keski-Suomen kokonaismaakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä.

Nokian kaupunginhallitus esittää, että Vesilahden kulttuurimaiseman kuvauksen sijaintikuntaluetteloon lisätään myös Nokia. Pyhäjärven–Nokianvirran–Kuloveden kulttuurimaisema-alueeseen esitetään kolme supistusta Suoniemen metsäalueiden, Haaviston jätevedenpuhdistamoiden ja Pitkäniemen asemakaava-alueiden kohdille. Harjumaisemista ei ole kommentoitavaa.

Oriveden kaupungin ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa laadituista inventoinneista.

Pirkkalan kaavoitusjohtaja toteaa Pyhäjärven–Nokianvirran–Kuloveden kulttuurimaisema-alueen laajennusta Pirkkalan Sankilaan koskien, että kunnan tavoitteena on edelleen yhdyskuntarakenteen laajentaminen Sankilaan ja alueen osoittaminen A tai ca -merkinnöin maakuntakaavassa. Laajojen, rakennuspaineen alaisten alueiden osoittaminen kulttuuriympäristö- tai maisema-aluemerkinnöillä aiheuttaa haittaa jatkosuunnittelulle ja on kohtuutonta kunnan kehityksen kannalta. Sankilan järkevän täydennysrakentamisen tulee olla mahdollista.

Punkalaitumen kunnanjohtajan ja aluearkkitehdin kommentoissa pyydetään maisema-alueiden määrittämisessä huomioimaan kunnan kehittäminen myös energiantuotannon osalta. Tulee ratkaista, voiko tuulivoimalan turbiini näkyä maisema-alueelle. Yhdeksi kärjeksi Punkalaitumen osalta tulee nostaa maisemallisesti tärkeän rakennetun keskusta-alueen vaaliminen. Punkalaitumenjoen kulttuurimaisema-alueen rajaukseen ehdotetaan otettavaksi mukaan myös Lauttakylän–Urjalantien varren pohjoispuolen rakennettu ympäristö Punkalaitumen keskustassa, jossa on arvokkaiksi todettuja rakennuksia.

Ruoveden ympäristölautakunta pyytää Pirkanmaan liitolta lisäselvitystä ja esittelyä valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkinnän vaikutuksista valmisteilla olevaan maakuntakaavaan ja alueiden muuhun maankäyttöön.

Sastamalan tekninen lautakunta toteaa, että valtakunnallisella Rautaveden kulttuurimaisema-alueella sijaitsee Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelmassa 2025 osoitettuja asuinrakentamisen laajenemisalueita Kukkurissa ja Kahimalassa. Sastamala esittää näiden alueiden poistamista maisemarajauksista kaavoituksellisten ristiriitojen välttämiseksi. Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisema-alueen laajennukset Vinkkilässä, Kaukolassa ja Nokkakylän alueella ovat perusteltuja. Mouhijärven kirkonseudun ja Tupurlanjärven maisema-alueen kavennus kirkonseudulla on perusteltu. Rajausta esitetään vielä pienennettäväksi Uotsolassa siten, että Mouhijärventien pohjoispuolella rajauksen sisään jää ainoastaan Mouhijärven kirkko ja sen välitön ympäristö, jolloin Sastamalan rakennesuunnitelmassa ja laadittavana olevassa osayleiskaavassa asumisen laajennusalueiksi osoitetut alueet rajautuvat pois. Myös Mätikön eteläpuolisille alueille ollaan suunnittelemassa asuinrakentamisen alueita Häijään-Uotsolan alueen kehittämiseksi. Sastamala edellyttää maisema-alueita koskevia rajoituksia ja kaavamääräyksiä luotaessa, että maisema-alueiden kehittäminen on mahdollista Mouhijärvi-Häijää-Salmi osayleiskaavassa esitetyllä tavalla. Myös julkisten ja kaupallisten palveluiden kehittämisen tulee olla mahdollista. Suodenniemen maakunnallisen maisema-alueen itäosiin ja välittömään läheisyyteen tutkitaan tuulivoimayleiskaavan laadintaa. Arvokkaan maisema-alueen status ei saa aiheuttaa ehdotonta rajoitetta maisemakuvassa näkyville tuotannon tai energiahuollon korkeille rakennuksille ja laitteille.

Satakuntaliitto ilmoittaa, että sillä ei ole huomautettavaa Pirkanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinneista.

Valkeakosken kaupunginhallitus toteaa, ettei inventointiin ole huomautettavaa. Sääksmäen–Tarttilan maisema-alueen pienentäminen Vallossa on perusteltua taajamamaisen rakentamisen ja luontaisten maisemarajojen vuoksi ja on yhtenevä kaupungin tavoitteille alueen kehittämiseksi asuinalueena.

Virtain kaupunginhallitus toteaa, että Herraskosken kanava lähiympäristöineen tulee palauttaa valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.

Yhdistykset

Kangasalan luonto ry pitää inventointia myönteisenä Kangasalan maisemien arvon tunnustamisen ja palauttamisen kannalta. Haralanharjun ehdotettu laajennus Liskonniemeen nähdään tärkeäksi. Pirkanmaata halkovan harjuselänteen osoittaminen valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi on looginen ja myönteinen asia Kangasalan harjujen kannalta. Yhdistys pyytää selvennystä pistemäisen merkinnän merkityksestä. Jonoon sisältyvistä harjuista ja niiltä avautuvista näkymistä pyydetään lisää tietoa ja harjumaisemia ehdotetaan täydennettäväksi Kuohunharjulla. Liuksialan–Tiihalan kulttuurimaiseman kuvaukseen tarjotaan täydennystä ja alueeseen ehdotettuun supistukseen liittyen todetaan, että kunnan ja seutukunnan toimijoiden tulee jatkossa huomioida arvokkaat maisema-alueet kehittämissuunnittelussa, jotta niiden ominaisuutta ei turmella toimintojen väärällä sijoittelulla. Saarikylien ja Vehoniemenkylän kulttuurimaiseman tekstiin tarjotaan tarkistuksia ja lisäyksiä. Uudeksi maisema-alueeksi ehdotetaan Huutijärveltä ja Sarsasta Pelisalmelle ulottuvaa maisemallisesti Keisarinharjuun liittyvää aluetta. Alueella on arkeologisia, luonnonsuojelullisia ja historiallisia arvoja. Yhdistys vetoaa, että tulevasta maakuntakaavasta tulee jättää pois Vehoniemen harjun ja Vehoniemenkylän maisema-, historia- ja luontoarvojen

kanssa ristiriidassa oleva tk 1 merkintä (teknisen huollon kehittämisen kohdealue).

MTK-Pirkanmaa toteaa, että maisema-aluestatus vaikuttaa välillisesti alueen maankäyttöön ja rakentamiseen. Mikäli yhteiskunta estää tai heikentää omaisuuden hyödyntämistä, on se korvattava vahingon kärsijälle. Välillisen vaikutuksen arviointi on vaikeaa, joten selvitykseen tulee sisällyttää kuvaus aikaisempien maisema-alueiden vaikutuksista maankäyttöön ja rakentamiseen. Selvityksessä tulee myös kuvata, millainen oikeudellinen vaikutus asiakirjalla on, ja miten se saattaa vaikuttaa tulevaisuuden maankäyttöön. Erityisesti uusien ja laajentuvien maisema-alueiden maanomistajia tulee informoida siitä, miten status saattaa vaikuttaa heidän omaisuutensa hyödyntämiseen. MTK-Pirkanmaa ei hyväksy normaaliin maaseuturakentamiseen eikä metsien hakkuisiin ja hoitotoimenpiteisiin aiheutuvia rajoitteita.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry kannattaa lämpimästi uusien valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden lisäämistä arvokkaiden maisemien joukkoon. Vehoniemenharjua koskevaan tekstiin ehdotetaan lisäyksiä. Pirkanmaalla tulisi selvittää, voisiko vapaaehtoinen maisema-arvokauppa tarjota vaihtoehtoisia keinoja maisemanhoidon toteuttamiseen nykyisten vaihtoehtojen ohella. Tämän avulla sitoutettaisiin asukkaita ja muita kulttuurimaisemista nauttivia ihmisiä maiseman säilyttämiseen ja vähennettäisiin maaseudun kulttuurimaiseman muutokseen liittyviä ristiriitoja. Uutena alueena ehdotetaan Kangasalan Sahalahden Pakkalassa sijaitsevan kurualueen liittämistä Korpieniemen-Moltsian maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan (akm 30). Voisi harkita myös Vanajaveden laakson ottamista mukaan maisema-alueisiin.

Pispalan Moreeni ry pitää inventointia hyvänä ja monipuolisena työnä. Pirkanmaan kunnat saavat tulosten myötä mahdollisuuden korostaa hienoimpia maisemia matkailumarkkinoinnissaan, työntekijärekrytoinnissaan ja yritystoimintaa tukevassa toiminnassaan. Tämä edellyttää, että kohteet markkinoidaan tehokkaasti ja laaditaan matkailusuunnitelma. Matkailuyrittäjät ja eräoppaat tekisivät opastettuja käyntejä, ja omatoimimatkailua varten tuotetaan materiaalia. Yhdistys ehdottaa tekstitäydennyksiä Ruoveden reitin kulttuurimaisemaan. Yhdistys toteaa, että Pirkanmaan harjumaisemien ketju on hieno ja toteutuskelpoinen ajatus, joka tukee alueiden kehittämistä. Pispalanharjun kokonaisuutta Näsijärvinäkymineen uhkaa harjun pohjoispuolelle suunniteltu Santalahden korkean kerrostalorakentamisen alue.

Rautajärven kyläyhdistys ry ehdottaa uudeksi maisema-alueeksi Rautajärven kulttuurimaisemaa Pälkäneen Luopioisissa, joka on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitettu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi (akm 82).

Yksityishenkilöt

Yksityishenkilöiltä saaduista palautteista seitsemän koski inventoinnissa esitettyjä alueita. Neljä uutta kohdetta ehdotettiin lisättäväksi maisema-alueiden joukkoon. Lisäksi palautteissa esitettiin täydennyksiä ja korjauksia raporttien kuvauksiin alueista.

Alueita koskevat huomiot

- Palautteista neljä koskee Sastamalaan esitettyä maakunnallisesti arvokasta Suodenniemen kulttuurimaisemaa. Yhdessä palautteessa vastustetaan kulttuurimaisema-alueen perustamista Suodenniemeen, koska se rajoittaa liikaa alueen elinkeinoelämän kehittämistä ja rakentamista. Toisessa todetaan, ettei aluerajaus tuota mitään

lisäarvoa alueelle tai sen ihmisille, ja hankkeessa tulee huomioida, etteivät elin- ja elinkeinomahdollisuudet huonone maisema-aluehankkeen seurauksena. Kolmannessa maanviljelijä alueelta esittää, että alueella asuvia voitaisiin informoida nykyistä paremmin merkinnän vaikutuksista ja sen elinkeinolle mukanaan tuomista rajoitteista. Hän pyytää selvennystä siihen, miten alue tulisi ottaa huomioon normaalissa maaseutuasumisessa tai rakentamisessa, ja haittaako se esim. uuden yritystoiminnan aloittamista alueella. Neljännessä maanomistaja vastustaa Suodenniemen maakunnallisesti arvokkaiden maisemakohteiden laajentamista. Kokemuksensa mukaan alueita käytetään välineenä maaseudun elinkeinojen kehittämisen estämisessä. Hän esittää arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi luokitellun Koppelon tilan (akm 160) poistamista kulttuuriympäristökohteiden listalta.

- Haralanharjun alueeseen liittyvässä palautteessa todetaan, että parin kilometrin päähän Haralanharjusta Tarastejärven jätekeskuksen pohjoispuolelle suunnitteilla oleva tuulivoimalapuisto ei sovi maisemaan.
- Useita alueita koskeneessa palautteessa yleisesti todetaan inventoinnin olevan hyvää ja monipuolista työtä. Pirkanmaan kunnat saavat tulosten myötä mahdollisuuden korostaa hienoimpia maisemia matkailumarkkinoinnissaan, työntekijäkrytoinnissaan ja yritystoimintaa tukevassa toiminnassaan. Punkalaitumen joenvarren nostaminen maisema-alueeksi pidetään hienona havaintona ja toivotaan, ettei sijainti maakuntien rajalla vaikeuta arvokkaan maiseman tunnustamista. Pirkanmaan harjumaisemien rivistö on hieno ja toteutuskelpoinen ajatus. Harjuketjuun kuuluvan Pispalanharjun kokonaisuutta Näsijärvinäkymineen uhkaa harjun pohjoispuolelle suunniteltu Santalahden korkean kerrostalorakentamisen alue.
- Erityisesti Ruoveden reitin maisema-alueeseen liittyen tuotiin esiin, että alueiden perusteena tulisi olla myös taiteilijoiden ikonisoimien maisemanäkymien ja taiteilijaryhmien työskentelyn maisemassa. Suomalaisten kansallistaiteilijoiden tallentamia näkymiä ei ole työssä selkeästi nostettu esiin.

Lisäksi palautteissa esitetään täydennyksiä ja korjauksia raporttien kuvauksiin Pyynikin maisemanähtävyydestä sekä Ruoveden reitin ja Viitapohjan kulttuurimaisemasta.

Uudet alue-ehdotukset

- Mänttä-Vilppulassa Mäntän keskustan tuntumassa sijaitseva luonnonsuojelualue, retkeilykohde ja näköalapaikka Mäntän vuori.
- Kangasalan Sorolan kartanon pelto- ja järvimaisema Mäntyveräjältä kohti Vesijärveä katsottuna.
- Virtain Härköskylä ja erityisesti Ylä-Härkösen tila.
- Kaksi yhteydenottoa koskee Ylöjärvellä sijaitsevia Mäkkylän ja Teivaalan kulttuurimaisema-alueita. Toisen mukaan alue tulisi nostaa Pirkanmaan arvokkaiden maisema-alueiden joukkoon. Mäkkylän kartano rakennuksineen ja viljelyaukeineen sekä Teivaalan kartano ympäristöineen on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuurimaisemiksi. Jo edellisessä maakuntakaavassa niiden laajuutta supistettiin. Alue tulee suojata rakentamiselta ja säilyttää kaavassa

arvokkaana kulttuurimaisemana. Ylöjärvellä keskustan kehittäminen tulee suunnata Elovainion suuntaan, eikä ratikkaa tule linjata Mäkkylän kulttuurimaisemaan sen viipaloivan vaikutuksen takia. Toisessa aluetta koskeneessa palautteessa todetaan, että Mäkkylän ja Teivaalan kulttuurimaiseman lunastaminen rakennuskäyttöön ja siten kulttuuriarvojen tuhoaminen rakentamisella tulee estää. Mäkkylän–Teivaalan alueen todetaan jätetyn inventoinnissa huomioimatta. Nykyisen maakuntakaavan muuttaminen kyseisen alueen kohdalta ei ole hyväksyttävää.